

**BEMORLAR BILAN ISHLASHDA MA'DANIY
NUQTAI NAZAR**

Djalilova Zarnigor Obidovna

*Osiyo Xalqaro Universiteti
Fundamental tibbiyot fanlar kafedrasi dotsent
Email: djalilovazarnigorobidovna@oxu.uz*

Bobomurodov Jaloliddin Tulqinovich

*Osiyo Xalqaro Universiteti
Tibbiyot fakulteti talabasi
Email: jaloliddinbobomurodov4@gmail.com*

Annotatsiya: Ushbu maqolada bemor va shifokor o'rtasidagi madaniy munosabatlar haqida so'z boradi. Shuningdek, shifokor va bemor o'rtasidagi muloqotda qanday madaniyat qoidalariga rioya qilish lozimligi va bemorga qanday yondashish zarurligi maqolaning asosiy mazmunini tashkil etadi. Biz barcha bemorlar bilan ishlashda shifokor va bemor o'rtasidagi muloqotda madaniyatning ahamiyati hamda bemorga madaniy yondashuv masalalarini muhokama qilamiz.

Kalit so'zlar: ma'daniyat, muomala, bemor, so'zlash odobi, parvarish, ruhiy parvarish.

Аннотация: Эта статья о культурных отношениях между пациентом и врачом. Также основное содержание статьи – какие культурные правила следует соблюдать в общении врача и пациента и как подходить к пациенту. Мы обсуждаем важность культуры общения врача с пациентом и культурного подхода к пациенту при работе со всеми пациентами.

Ключевые слова: Культура, лечение, больной, речевой этикет, уход, психиатрическая помощь.

Abstract: This article is about the cultural relationship between the patient and the doctor. Also, the main content of the article is what cultural rules should be observed in the communication between the doctor and the patient and how to approach the patient. We discuss the importance of culture in doctor-patient communication and the cultural approach to the patient when working with all patients.

Key words: Culture, treatment, patient, speech etiquette, care, mental care.

Bugungi kundagi sog'liqni saqlash sohasida faoliyat olib borish uchun nazariy, amaliy, davolash choralari bilish bilan birga ma'daniy va psixologik bilimlarni bilish ham shart va zarur. Shifokorlik faoliyatida bemorlar bilan ma'daniy aloqalar va so'zlashish uslublari shifokorlar davolashga uchun shu jumladan bemorlar uchun ham davo topishga katta yordam beradi. Shuning uchun tibbiyot xodimi va bemor o'rtasidagi muloqot ma'daniyatini o'rganish hech qachon o'z ahamiyatini yo'qotmaydi. Shifokorlik kasbida ma'daniy aloqa va muomola ma'daniyati alohida o'ringa ega hisoblanadi. Uning oldida har doim tibbiyot xodimi va bemor o'rtasidagi muloqot psixologiyasi bilan bog'liq bo'lgan turli xil vazifalar mavjud.

Bemorning kasalligini oldini olish uchun shifokorda muloqot psixologiyasi va madaniy aloqalar haqida tushuncha bo'lishi zarur hisoblanadi. Bunda birinchi o'rinda bemor bilan individual yondashish bemorning ichki dunyosiga kirib borishi zarur hisoblanadi. Shifokorning bemor bilan ma'daniy muloqot qilishi shifokorning burchi hisoblanadi. Har bir tibbiyot xodimi har doim bemor bilan duch keladigan asosiy narsasi bu muloqot psixologiyasi hisoblanadi. Bemor bilan muloqotga kirishishning asosiy shartlari bordir. Bemor bilan muomalaga kirishishda asosiy shartlaridan biri taxminiy diagnozi, shaxsini, uning ahvolini, kasbini, ijtimoiy sharoitini, saviyasi,

bilim darajasini va dunyo qarashini bilgan holda hamda shifokorning o'zi ham bu muloqotga ruhan, ma'nan tayyorlanganidan keyingina bemor bilan muloqotga kirishishga ma'naviy haqqi bor hisoblanadi. Bemor va shifokor o'rtasida muloqot ikki doiradan iborat hisoblanadi:

- 1. Tashqi doira zanjiri, shifokorning bemor bilan muloqotga tayyorgarligi hisoblanadi**
- 2. Ichki doira zanjiri, bemorning shaxsini, kasallik sabablarini, kasallik turini, kasallik sabablarini belgilovchi dalillar zanjirini tashkil etadi.**

Tashqi doira sohibining mahorat darajasi, ichki doirada bemor bilan qay darajada "ko'prik" solish qobiliyati bilan belgilanadi. Shundan so'ng bemor shifokorga umid ko'zi bilan qaray boshlaydi. Bu tayyorgarlikdan so'ng shifokor, nihoyat, bemor bilan birinchi bor uchrashadi.

Har qanday shifokor bemor bilan bemorning saviyasiga qarab muloqot qilishi lozim. Bemor oddiy ishchi bo'lsa shunga mos saviyada, agar akademik bo'lsa yuqori saviyada muloqot ma'daniyatini o'rnatish lozim. Shifokor bunga amal qilmasa bemorning ahvoli og'irlashishiga sabab bo'ladi. Biroq shifokor ishonch hosil qilmagan narsalarni aytishdan saqlanishlari zarur. Shifokorning ma'daniyat darajasiga xonaning tozaligi, shinamligi alohida kasb ahamiyat etadi. Shifokor bemorning yotqizilishi lozim bo'lgan xona (palata) toza yorug', shinam, ozoda qisqa qilib aytganda ideal bo'lishi lozim. Bemor xonasi bilan davolanish choralari amalga oshiradi. Xonaning qay darajada ekanligi bemorga qattiq ta'sir o'tkazadi.

Masalan, asab kasalliklari bor bemorga shovqinli xonaga joylashtirmasligi lozim. Agar bemorni xonasiga to'g'ri joylashtira olmasa unda bemor davolanishning o'rniga kasallik darajasi yanada ortadi. Shifokor bemor bilan muloqot qilganda yoki bemorlarning ko'z o'ngida doim o'zini ideal inson sifatida ko'rsatish lozim. Shifokor ma'naviyati deganda, ma'nili fikrlashi, so'zlashi, shuningdek shaxsiyatidagi, tarbiya va odobidagi hamda amaliyotidagi barcha ijobiy xatti-harakatlar majmuasi

tushuniladi. O'ziga talabchan, o'ta intizomli, sarishta, va'dasining ustidan chiqadigan shifokorgina bemor ko'ziga «issiq ko'rinadi» va undan buyurilgan kun tartibi hamda davolash usullariga amal qilishini talab etishi mumkin, bemor mushtaq bo'lib kutayotganini shifokor sedan chiqarmasligi kerak.

Xususan aytar so'zni ayt, aytmaz so'zdan qayt deganlaridek. Shifokor bemorning ishonchini suiste'mol qilmasligi lozim. Har qanday holatda xoh katta amaldor bo'lsin, xoh oddiy odam bo'lsin shifokor unga oimo xushmuomalada bo'lishi lozim. Hech qachon shifokor kasallikni tuzalmas qilib ko'rsatmasligi lozim, chunki bemorning tuzalish ehtimoli yanada pasayadi. Shifokor bemorga qanchalik yomon gapirsa bemorning davo topishdan shunchalik ko'ngli soviydi. Zero, aytganlaridek yer yuzida uzoq muddat qamal qo'yishga eng muhtoj narsa tildir. Bemor shifokor bilan muloqot qilayotganda o'zining do'stiga sirini aytgandek shifokorga ham dardini aytishi lozimdir. Shifokor bemorning bunday holatiga noto'g'ri baho bermasligi, ortiqcha gapirmasligi lozim. Zero, "Inson a'zolari ichida eng harakatchan va juda yengil harakat qiladigani til bo'lib, shu bilan birga insonga eng zararlisi ham tildir". O'z kasbining ustasi bo'lgan shifokorni atirfurushga o'xshatish mumkin. Garchi atridan bermasa ham xushbo'y hidi yetib turadi. Har qanday dardning davosining boshi shirin so'zdan boshlandi. Shifokorlar bemor bilan ma'daniy aloqa qilganda nafaqat so'zlar orqali, balki, so'zlashmasdan uning ust boshi tozaligiga ham qarab bemor shifokorga baho beradi.

Bugungi yuksak islohotlar ta'sirida har bir inson kasalliklar haqida ma'lum bir miqdorda ma'lumotga ega hisoblanadi. Bemorga tashxis qo'yilgandan so'ng bemor internet manbalaridan shu kasallik haqida qisqacha bo'lsa ham ma'lumot oladi. Bemor shifokorning saviyasini shu tarzda ham bilib oladi. Har bir shifokor bemorning palatasiga e'tibor bilan ahamiyat berishi lozim. Shu jumladan operatsiya oldi bemor bilan suhbatda bemorni tinchlantirishi lozim, chunki har qanday bemor operatsiya oldidan hayajonlanishi mumkin. Bunday holatda operatsiya

muvaffaqiyatli bo'lasligi lozim.

**Shifokor va bemor o'rtasida o'rtasidagi madaniy aloqa
ahamiyati shulardan iborat:**

1. Bemorni tushunish – madaniy nuqtai nazardan bemorni his- tuyg'ularini, qo'rquvlarini, va umidlarini tushunishdam iborat. Har bir bemor o'z kasalligining ma'lum bir tarixiga ega hisoblanadi. Bemordan o'tgan og'riq, azobni bemordan boshqa biron-bir kishi tushunmaydi Ishtirok etish va hamkorlik – bemor bilan ishlashda doim hamkorlik qilish zarurdir. Bemor dardini shifokordan o'zgasiga aytishga qo'rqadi. Har qanday holatda ham bemor, qanday shifokor bo'lishidan qat'iy nazar shifokorga umid ko'zi bilan qaraydi. Bemorning saviyasiga qarab shifokor ham do'stona suhbat orqali dardini eshitish va to'g'ri tashxis qo'yishi lozim hisoblanadi. Shu bilan shifokor bemor o'rtasidagi ishonchni mustahkamlaydi.

2. Zaif guruhlar bilan ishlash – ba'zi bir ma'daniy guruhlarining diagnostikasini qo'yish bir muncha qiyin bo'ladi yoki ularga bu kasallik haqida aytish mumkin bo'lmaydi. Unda shifokor unga boshqa o'z usullari yordamida bemorni davolash kerak hisoblanadi. Masalan, bemor insult olgan bo'lsa-yu unda saraton hujayralari topilgan bo'lsa, bemorga kasalligi haqida aytilsa bemor saratondan ham ko'ra insult orali vafot etish ehtimoli yuqori bo'ladi. Bunda har bir shifokor o'zining amaliyoti davomida olgan tajriba, bilimi orqali bemorni davolash kerak hisoblanadi.

Har bir shifokor bemorning tili, dini, irqi, millatidan qat'iy nazar bemorni davolash uning burchi hisoblanadi. Bemorning an'analarini hurmat qilish, madaniy identifikatsiyasini tahqirlash yoki boshqacha munosabatda bo'lasligi, til va muloqotida doim individual yondashishi shart va zarur hisoblanadi.

Bugungi kundagi shifokorlarimiz ma'daniy aloqalarga yaxshi munosabatda bo'lmoqda. Har bir bemorning dardini o'z dardidek ko'rib individual yondoshmoqda. Hozirgi kundagi texnologiyalar ta'sirida bemorlar hech qanday

og'riqlarsiz davolanib, sog'aymoqda. Barcha tibbiyot xodimlarimiz sog' bo'lsin.

Xulosa qilib aytganda, ushbu maqolada tibbiyotda shifokor va bemor o'rtasidagi madaniy aloqalarning ahamiyati chuqur tahlil qilinadi. Madaniy, aloqalar tibbiy amaliyotda shifokorning bemorga qaratilgan munosabati madaniyatli muloqot usullari va bemorga individual yondashuvni o'z ichiga oladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, madaniy yondashuv shifokor va bemor o'rtasidagi ishonchni mustahkamlab, davolanish samaradorligini oshirishga hissa qo'shadi. Shifokorning muloqot uslubi va bemor ehtiyojlariga moslashishi sog'liqni saqlashda yuqori natijalar berishi, bemorlarning davolanishga bo'lgan ishonchini kuchaytirishi va umumiy sog'liqni saqlash tizimining samaradorligini oshirishi mumkin. Muloqot jarayonida shifokor bemorning shaxsiy madaniyati, diniy e'tiqodi, tili va ijtimoiy sharoitlarini hisobga olish orqali, uni chuqurroq tushunishga erishadi. Bunday individual yondashuv bemorning hissiy va ruhiy ehtiyojlarini qondirish, shuningdek, uning sog'ayish jarayoniga faol ishtirok etish imkonini beradi.

Madaniy yondashuv zamonaviy sog'liqni saqlash tizimida bemorlarning turli ehtiyojlarini qondirish uchun zarur bo'lib, bu yondashuv nafaqat shifokorning kasbiy mahoratini oshirishga, balki bemorlarning tibbiy yordamga nisbatan ijobiy munosabatini shakllantirishga ham xizmat qiladi. Shu bilan birga, texnologik taraqqiyot va zamonaviy davolash usullari shifokorlarga bemorlarning ehtiyojlarini qondirishda yanada qulay sharoit yaratib, sog'liqni saqlash tizimida yuksak xizmat ko'rsatishni ta'minlamoqda. Tibbiyotda madaniy muloqot va yondashuvning samarali qo'llanilishi, sog'liqni saqlash tizimining rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Tibbiy amaliyotda bu tamoyillarning amalda qo'llanilishi bemorlarning davolanish jarayonini yaxshilashga va shifokor-bemor munosabatlarini mustahkamlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Hazratov O'.H. Bioetika o'quv-uslubiy majmuasi
2. Iskandar Abdivali o'g'li Yo'ldoshev, Dilobar Asqar qizi Komilova SHIFOKOR VA BEMOR O'RTASIDAGI MULOQOT PSIXOLOGIYASI
3. Karimovna, N. Y., & Shuhrat O'g'li, R. S. (2023). SHIFOKOR VA BEMOR O'RTASIDAGI SHAXSLARARO XOSLIGI. Scientific Impulse, 1(8), 695- 700
4. Нарметова, Ю. (2016). Тиббиёт муассасаларида психологик диагностика ишларини ташкил этишга тизимли ёндашув. Scienceweb academic papers collection